

Wstęp do teorii mediów

Wykład XIII

Krzysztof Gajewski

Instytut Komunikacji Specjalistycznej i Interkulturowej Uniwersytet Warszawski

Warszawa, 9 czerwca 2022

Spis treści

1	Styl formularny	2
1.1	Formuła	2
1.2	Kwestie homeryckie	2
1.3	Teorie wielokrotnego autorstwa	3
2	Platońska krytyka pisma	3
2.1	Twórczość a krytyka	3
2.2	Lekarstwo (farmakon) na pamięć?	3
2.3	Pozór mądrości	4
3	Literatura	4

1 Styl formularny

1.1 Formuła

- „grupa słów zawsze na tych samych pozycjach metrycznych do wyrażenia pewnych podstawowych treści”
- formuła \neq klisza
- poezja oralna jest dostosowywana do słuchaczy
- akompaniament: gusła (1 struna), tambura (2 struny)
- pieśniarze nie wiedzą, czym jest słowo lub wers

1.2 Kwestie homeryckie

przekaz o redakcji Pizystrata — znany od czasów starożytnych

1. zakwestionowanie pojedynczego autorstwa: Czy w czasach Homera istniało pismo?
 - Józef Flawiusz, I w.
 - D'Aubignac, XVIII w.
 - August Wolf, Prolegomena ad Homerum, 1795
 - tak, ale bez literatury - pismo linearne B, XX w.
2. Jak możliwe tak długie eposy bez pisma? (Robert Wood)
3. Homer a średniowieczni minstrelle i poezja ustna
 - od XVIII w.: D'Aubignac, Thomas Blackwell, Percy, Macpherson, Herder, Goethe
4. Formy dialektalne z różnych regionów, archaizmy z różnych okresów (od XIX w.)
5. ”Błędy” i niespójności w eposach
 - ”Querelle des Anciens et des Modernes”, XVII w.
 - D'Aubignac, Perrault, Giambattista Vico, Robert Wood
 - ”drzemiący Homer”
 - poeta oralny koncentruje się w jednej chwili tylko na jednym konkretnym fragmencie (Maurice Bowra, Tradition and Design in the Illiad, 1930)

1.3 Teorie wielokrotnego autorstwa

- Homer: pierwszy twórca czy ostatni kompilator? (Unitaryzm vs. separatyzm)
- 2 typy teorii wielokrotnego autorstwa
 1. Homer kompilator (Liedertheorie): D'Aubignac, Conjectures (1715); Lachmann, XIX w.
 2. rdzeń modyfikowany przez kolejnych redaktorów, Homer ostatni redaktor
- poszukiwania archetypu tekstowego (Leaf: pięć warstw tekstu)
- trzecia droga: tradycja oralna

2 Platońska krytyka pisma

Bóg Teut przynosi do króla Tamuz wynalazek pisma (obok liczb, rachunków, geometrii, astronomii, warcab, gry w kości). Teut:

„Królu, ta nauka uczyni Egipcjan mądrzejszymi i sprawniejszymi w pamiętaniu; wynalazek ten jest lekarstwem na pamięć i mądrość”

2.1 Twórczość a krytyka

Tamuz:

„Teucie, mistrzu najdoskonalszy! Jeden potrafi płodzić to, co do sztuki należy, a drugi potrafi ocenić, na co się to może przydać i w czym zaszkodzić tym, którzy się zechcą daną sztuką posługiwać. Tak też i teraz: Ty jesteś ojcem liter, zatem przez dobre serce dla nich przypisałeś im wartość wprost przeciwną tej, którą one posiadają naprawdę.

2.2 Lekarstwo (farmakon) na pamięć?

Ten wynalazek niepamięć w duszach ludzkich posieje, bo człowiek, który się tego wyuczy, przestanie ćwiczyć pamięć; zaufa pismu i będzie sobie przypominał wszystko z zewnątrz, ze znaków obcych jego istocie, a nie z własnego wnętrza, z siebie samego. Więc to nie jest lekarstwo na pamięć, tylko środek na przypominanie sobie.

2.3 Pozór mądrości

Uczniom swoim dasz tylko pozór mądrości, a nie mądrość prawdziwą. Posiedzą bowiem wielkie czytanie bez nauki i będzie się im zdawało, że wiele umieją, a po większej części nie będą umieli nic i tylko obcować z nimi będzie trudno; to będą mędrzy z pozoru, a nie ludzie mądrzy naprawdę”

3 Literatura

1. Albert B. Lord, *Pieśniarz i jego opowieść*, przeł. P. Majewski, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego: Warszawa 2010.
2. Platon, *Fajdros*, przeł. W. Witwicki